

VERZEKERING VAN MILIEUSCHADE

Ontoereikendheid van klassieke aansprakelijkheidspolissen

Het uitbaten van hinderlijke activiteiten gekoppeld aan een toegenomen maatschappelijk milieubewustzijn, en de daarmee gepaard gaande snelle ontwikkeling van de milieuwetgeving de voorbije jaren, zijn een potentiële bron van milieuaansprakelijkheid. De onderneming kan in dit verband dan ook worden blootgesteld aan ernstige financiële risico's en zal dus op zoek moeten gaan naar oplossingen om zich afdoende te beschermen. Het afsluiten van een aansprakelijkheidsverzekering is één van de instrumenten bij uitstek om het hoofd te bieden aan de financiële gevolgen van milieuaansprakelijkheid.

De mogelijkheden om specifieke milieuverzekeringen af te sluiten, waren tot voor kort beperkt. Traditioneel werden en worden in belangrijke mate nog steeds dergelijke risico's opgevangen via klassieke verzekeringsproducten zoals B.A.-exploitatiepolis en brandpolis.

Deze klassieke polissen zijn echter meestal ontoereikend, zodat specifieke milieuverzekeringen stilaan een noodzaak worden in het kader van een goed milieu- en risicobeheer.

Slechts zeer recent heeft de verzekeringssector werk gemaakt van het ontwikkelen van dergelijke specifieke milieuverzekeringen voor de Belgische markt, zowel met betrekking tot de milieurisico's verbonden aan de exploitatie van bepaalde activiteiten, als wat betreft de professionele aansprakelijkheid van milieudeskundigen.

Veel bedrijven die nog geen specifieke milieuaansprakelijkheidsverzekering hebben onderschreven, zullen moeten terugvallen op de beperkte pollutiedekking in traditionele verzekeringsproducten zoals de brandpolis, de "all risks"-polis, de polis B.A. Uitbating en B.A. Na Levering, en zelfs de verplichte motorrijtuigenverzekering.

Alhoewel deze klassieke verzekeringspolissen geenszins bedoeld zijn om milieurisico's te verzekeren, stelt men vast dat zij een beperkte dekking voor dergelijke risico's bieden in de mate deze niet uitdrukkelijk uit de waarborg gesloten zijn.

In de **brandpolis** bijvoorbeeld is er de dekking voor de opruimingskosten na brand

De verzekeringsdekking is daarbij echter beperkt tot de eigenlijke opruimingskosten en strekt zich geenszins uit tot decontaminatie of verwijdering van de verontreinigde grond, grondwater en/of schade tengevolge van bluswater, aangezien deze geen deel uitmaken van de verzekerde goederen in de polis.

Verder hebben we ook nog de Polis Burgerlijke Aansprakelijkheid, polis B.A., die beoogt dekking te verschaffen voor de financiële gevolgen van de burgerlijke aansprakelijkheid van de verzekerden voor aan derden veroorzaakte schade ingevolge de uitbating van de onderneming en de levering van producten of werken (waarborg B.A. Uitbating en B.A. Producten/ Werken of B.A. Na Levering)

De waarborg B.A. Uitbating geeft dekking voor de extra-contractuele aansprakelijkheid, schade door fout veroorzaakt aan derden.

Sommige verzekeraars nemen evenwel het milieurisico op onder de uitsluitingen.

Verzekeringsdekking van milieurisico's in de polis B.A. Uitbating

De belangrijkste kenmerken van de dekking in een dergelijke polis, kunnen als volgt worden samengevat: Er bestaat geen uniforme definitie van wat milieuschade is. De verschillende polissen gebruiken niet altijd dezelfde begrippen om milieuschade aan te duiden.

Enkel de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van het bedrijf is gedekt. Dit betreft de foutaansprakelijkheid, vervat in art. 1382 B.W De strafrechtelijke aansprakelijkheid van de onderneming of haar aangestelden is in beginsel nooit gedekt.

Enkel milieuschade ingevolge een ongeval wordt verzekerd. Onder ongeval moet worden verstaan een plotselinge gebeurtenis die onvrijwillig of onopzettelijk, toevallig en onvoorzien is. Brand, ontploffing, impact, leidingbreuk, overvullingen, ... Zijn plotse en accidentele situaties maar vertegenwoordigen niet noodzakelijk het belangrijkste deel van de milieurisico's waaraan een bedrijf zich blootstelt.

De verzekeraars situeren het ongevalsvereiste niet op het niveau van de schade maar wel op het niveau van de gebeurtenissen die de oorzaak zijn van de schade. Dit betekent dat de schade die het gevolg is van een accidenteel feit, zich geleidelijk mag ontwikkeld hebben. Zo zal een lek in een oliepijplijn, waardoor de grond

van derden wordt verontreinigd, gedekt zijn indien de oorzaak van deze schade een onvoorziene en onverwachte breuk was van de pijplijn. Is het lek echter het gevolg van een veralgemeende corrosie ingevolge ouderdom, slijtage of een gebrek aan onderhoud, dan zal er geen dekking zijn.

Het ongevalsvereiste heeft tot gevolg dat schade ontstaan tengevolge van het vrijwillig lozen of deponeren van schadelijke stoffen-zelfs als dit binnen de toegelaten normen gebeurt-niet verzekerd is. Ook zich geleidelijk tijdens de exploitatie ontwikkelende "graduele" milieuschade, is uit de dekking gesloten. Voorbeelden hiervan zijn lekkende tanks, rioleringen, neerslag van emissies, accumulatie van toxische stoffen door emissie of lozing, ononderbroken uitstoot van vervuilende stoffen.

Er zal geen dekking zijn voor schade die het gevolg is van het bewust of opzettelijk niet naleven van de milieureglementering en de veiligheidsnormering.

De door de exploitatiepolis gedekte schade bij milieurisico's betreft;

- (1) schade ingevolge lichamelijke letsels
- (2) beschadiging of verlies van zaken
- (3) onstoffelijke of immateriele schade die het gevolg is van een gedekte letsel-of zaakschade (bv. Onbruikbaarheid van een goed, verlies van cliënteel, inkomensverlies,...)

De verzekeringssommen of verzekerde bedragen die men terug vindt in de bijzondere voorwaarden, zijn altijd beperkt tot een overeengekomen maximumgrens, die wordt bepaald in functie van de ondernemingsactiviteit. Deze limiet moet krachtens de wet hoe dan ook verhoogd worden met de reddingskosten en interesten, zelfs boven de verzekerde som.

De zogenaamde reddingskosten die werden gemaakt om een schadegeval te voorkomen zullen gedekt zijn indien ze werden gemaakt bij dreigend gevaar voor schade aan derden. Voor zover deze kosten betrekking hebben op de gevolgen van het schadegeval zullen zij eveneens gedekt zijn voor zover het schadegeval zelf gedekt is. Algemene preventie maatregelen (zoals plaatsen van een filter op de schoorsteen, vallen hier niet onder.

De reinigingskosten of saneringskosten zijn gedekt indien ze het gevolg zijn van een schadegeval dat binnen de dekking van de polis valt. Reinigingskosten van de eigen installaties of gronden zijn niet gedekt aangezien dat een eigen schade betreft.

Wanneer een felle storm een met asbest bekleed gebouw neerlegt, zal dit giftige puin op kosten van de verzekeraar opgeruimd en weggevoerd worden. Maar als na de ontploffing van een opslagbekken duizenden liters chemische vloeistof in de grond trekken, zal deze sanering waarschijnlijk niet als opruiming beschouwd worden.

De zogenaamde ecologische schade, d.i. schade aan "de natuur", dit wil zeggen aan collectieve belangen, zoals fauna en flora, valt buiten de dekking aangezien er nog geen juridische grondslag is om hiervoor aansprakelijk te worden gesteld. (bijv; het broeikaseffect, de aantasting van de ozonlaag en de biodiversiteit) Vermits de slachtoffers in dit geval niet individualiseerbaar zijn, kan er ook moeilijk schadevergoeding gevraagd worden. Toch kan een overheidsinstantie in het algemeen belang herstelmaatregelen nemen en hiervoor terugbetaling eisen. Ecologische schade is op dit moment niet verzekeraar.

Tenslotte voorzien de bijzondere voorwaarden ook altijd in een vrijstelling of franchise per schadegeval.

Besluit: Het is duidelijk dat de verzekeringsdekking die wordt geboden door de polis B.A. Uitbating en door andere klassieke verzekeringspolissen niet volstaat voor bedrijven met een belangrijk potentieel aan milieurisico's. Een bijkomende verzekering milieuverontreiniging is zeker aangewezen, teneinde zich financieel voldoende te beschermen tegen catastrofale en/of plotse en accidentele gebeurtenissen.

Marleen Ryelandt, advocaat, G.G.S. Milieurecht Gent

Verzekering van milieuschade -Specifieke milieuaansprakelijkheidsverzekeringen

Een aantal verzekeraars hebben recent enkele specifieke milieuverzekeringspolissen uitgewerkt voor de Belgische markt. Zij bieden aanzienlijk ruimere dekkingen, dan de klassieke B.A. Uitbating en B.A. Na Levering aansprakelijkheidspolissen, die veelal onvoldoende financiële bescherming bieden.

Een “goede” milieuverzekering voorziet onder meer oplossingen voor de volgende problemen;

- (1) dekking voor schade tengevolge van accidentele en graduele verontreiniging
- (2) dekking voor lichamelijke schade, stoffelijke schade en immateriele gevolgschade
- (3) dekking voor de schade aan toevertrouwde goederen
- (4) dekking voor zuivere immateriele schade.

Met betrekking tot de dekking in de tijd, zijn al deze milieuverzekeringen van het type “claims made”, uitgezonderd de milieuaansprakelijkheidspolis voor aannemers.

De onderschrijving van deze polissen is veel arbeidsintensiever dan de klassieke verzekeringen zoals B.A. en brand, en gebeurt meestal door experts op milieu- en verzekeringsvlak die een evaluatie van het risico zullen uitvoeren. Belangrijk hierbij is de door de verzekeringsnemer voor te leggen “onderschrijvingsinformatie”, noodzakelijk voor de inschatting van de risico’s; milieujaarverslagen, milieuaudits, rapporten van uitgevoerde bodemonderzoeken, milieuvergunningen, milieueffectenrapporten, enz. De analyse van deze informatie kan leiden tot hogere vrijstellingen of uitsluitingen van bepaalde risico’s.

Enkele kenmerken van de nieuwe milieupolissen

Historische tegenover nieuwe vervuiling

Vaak vindt vervuiling haar oorzaak in het jarenlang uitoefenen van een op dat moment volkomen legale bedrijfsactiviteit. Deze historische vervuiling, die dateert van voor de strengere milieureglementeringen, schept bijzondere verzekeringsproblemen. Een verzekeringspolis heeft immers per definitie een aleatoir karakter. Eerst vervuilen en dan een verzekering afsluiten om de sanering van het hele zaakje te financieren, kan dus niet. Toch moet dit genuanceerd worden. Schade die zich reeds heeft voorgedaan, kan inderdaad niet meer verzekerd worden. Maar als er nog geen schadelijke gevolgen aan het licht zijn gekomen-hoewel toch potentieel vervuilende activiteiten zijn gepleegd-schept dit minder problemen. In dit geval kan na een omstandige milieu-audit en mits het naleven van strikte preventiemaatregelen, toch verzekeringsdekking bekomen worden. Toch is één en ander voor interpretatie vatbaar. Zo is meestal wel uitsluiting voorzien voor feiten, waarvan de verzekerde weet dat ze op termijn quasi-zeker tot schade (-eisen) zullen leiden.

Accidentele tegenover graduele vervuiling

Accidentele vervuiling vindt haar oorzaak in een plotselinge gebeurtenis binnen een kort tijdsverloop tussen het ontstaan en de manifestatie van de schade. Dit is bijvoorbeeld het geval na het springen van een bovengrondse leiding, waardoor werknemers giftige vloeistoffen over zich krijgen. Graduele schade ontstaat wanneer er een trage, herhaaldelijke of ononderbroken uitstoot is van vervuilende stoffen, wat uiteindelijk leidt tot schade. Dit kan bijvoorbeeld wanneer een ondergrondse leiding verroest is, waardoor olie weglekt en langzaam de grond vervuult. Maar graduele schade kan ook een plotse oorzaak hebben, wanneer de leiding niet verroest is, maar op een bepaald moment gewoon springt.

Dit onderscheid heeft zijn belang; alleen accidentele vervuiling en graduele vervuiling die haar oorzaak vindt in een plotselinge gebeurtenis, zijn verzekeraar en gedekt. De langzaam weglekkende olie is dus niet gedekt.

Ecologische vervuiling

We spreken over ecologische vervuiling, wanneer er schade wordt toegebracht aan “de natuur”, dit wil zeggen collectieve belangen, zoals fauna en flora, de lucht, de ozonlaag...

Vermits de slachtoffers in dit geval niet individualiseerbaar zijn, kan er ook moeilijk schadevergoeding gevraagd worden. Toch kan een overheidsinstantie in het belang van het algemeen welzijn herstelmaatregelen nemen en hiervoor terugbetaling eisen.

Er dient duidelijk te worden gesteld dat ecologische vervuiling tot op heden niet verzekeraar is, ook niet in de nieuwe milieupolissen.

Sanering van de eigen site

Sommige polissen voorzien niet alleen dekking van de schade wanneer men iemand anders goederen vervuult, maar ook wanneer men zijn eigen grond vervuult heeft.

Voorwaarde is wel dat men tot sanering van de eigen site moet overgaan op bevel van de bevoegde overheidsinstantie (bijv. OVAM) of op grond van wettelijke bepalingen. Bovendien moet de verontreiniging voorgevallen, ontdekt en aangegeven zijn tijdens de looptijd van de polis. Een nakend gevaar voor verdere verspreiding is geen noodzaak. Wel worden enkel de kosten vergoed, nodig om de site in de oorspronkelijke staat te brengen.

Dekking in de tijd

Milieupolissen zijn meestal opgesteld op "claims made" basis; zowel de manifestatie van de schade als het instellen van de claim moet zich voordoen binnen de looptijd van de polis.

Ook alle vervuiling als gevolg van feiten gebeurd voor het inwerking treden van de polis zijn dus gedekt, tenzij de ondernemer wist of moest weten dat deze feiten zouden leiden tot verontreiniging of een claim. Ook claims tot 36 maanden na het verstrijken van de polis komen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking

Verzekerde bedragen en franchises

Aangezien de schade door milieuverontreiniging enorm kan zijn en de aansprakelijkheid in principe onbeperkt is, heeft de ondernemer behoefte aan hoge verzekerde kapitalen. Daar staat tegenover dat de verzekeraars hun financiële positie niet in het gedrang mogen brengen en dus verplicht zijn om de waarborgen te limiteren. Daarom maakt men soms gebruik van polissen met verschillende rangen, waarbij een polis van een latere rang pas tussenkomt als de vorige volledig uitgeput is. In eerste rang gaat men momenteel wel reeds tot 1 miljard Bfr per verzekeringsjaar (25 miljoen Euro); Als franchise wordt vaak 20 % van de schade genomen met een minimum van minstens 70.000 euro

Uitsluitingen

- Het bewust niet naleven van reglementen (milieuvoorschriften) door de bedrijfsleiding of de milieuverantwoordelijke
- Verontreiniging die het onvermijdbare gevolg is van de aard van de normale bedrijfsuitoefening (vb zware nijverheid) en die in sommige gevallen doofr de overheid zelfs getolereerd wordt. Het ontwikkelingsrisico gelegen in het feit dat naar de laatste stand van de wetenschap de schade niet bekend was of voorkomen kon worden, kan eventueel wel verzekerd worden.

Besluit

Het is inzake milieurisico's aangewezen dat men komt tot een polis op maat, en zich hierbij laat bijstaan door een verzekeringsadviseur. Meestal zal een milieu-audit noodzakelijk zijn.

Marleen Ryelandt, advocaat, G.G.S. Milieurecht Gent